

Тошкент Жақмақам

РўЗНОМА 1928 ИМИ 11 ДЕКАБРАН ЧИҚА БОШЛАГАН

1991 йил 26 октябрь • шанба
№ 208 (10.204). Баҳоси 10 тийин.

Вилоят ижтимоий-сиёсий рўзномаси

• Маррага етганлар

Ўрта Чирчиқ: ЯНА 2000 ТОННА ПАХТА ТОПШИРИЛАДИ

ТЎНТЕПА. (Телефон орқали олинди). Куз деҳқонга қарашиб юбормоқда. Бошқалар қатори бу имкониятдан Ўрта Чирчиқ ноҳияси қишлоқ хўжалиги меҳнаткашлари ҳам оқилон ва увулди фойдаланиш учун ҳаракат қилмоқдалар. Бунинг натижаси қувончли бўлаётир. Улар бу йил 15 минг гектар майдонда гўза ўстирдилар ва мул ҳосил етиштиришга эришдилар. Ҳар бир хўжаликда йнгим-теринин уюшқоқлик билан ўтказиш, мавжуд техникалардан, ишчи кучларидан увулди фойдаланиш, тўла сафарбар этиш учун ҳамма чоралар кўрилди. Белгиланган тадбирларда энг биринчи навбатда далада меҳнат қилаётганлар, хирмонда ишлаётганлар, транспортларини бошқараётганлар, хусусан, механик ҳайдовчилар, қўлда пахта тераётганларин рабатлантиришга алоҳида эътибор берилган эди. Шунинг учун ҳам суръат кундан-кунга кўтарилиб борди ва ўртачирчиқликлар ҳам янада биринчи қатори маррага етиб келдилар. Улар уйган хирмон 40 минг тоннадан ошди. Режа анча ошириб бажарилди. Бу йил гўза баргини тў-

киш ишларига алоҳида эътибор берилди. Бунга пахта тайёргарлик кўрилди. Оқибатда катта-катта майдонларда бир босқичнинг ўзидаёқ пуркалган дорининг таъсири яхши бўлди. Терим машиналарини ёшасига ишга тушириш имконияти очилди. Ҳар бир механик ҳайдовчи кунлик нормани ошири билан бажариш учун ҳаракат қилди. Улар ўртасидаги мусобақа оммавий тус олди. Бунинг натижаси юқори бўлди. Ҳозирги кунга қадар 35 минг тонна пахта машиналарда териб олинди ва бу соҳадаги режа ҳам ошириб бажарилди. Зангори кемада пахта терган механик ҳайдовчиларнинг асосий қисмини ёз буйи гўзага ишлов берган механизаторлар ташкил этди. Ўз меҳнатлари қадрини билган азаматлар ҳосилни нест-нобудсиз йиғиштириб олиш учун бёр тажриба, маҳоратларини ишга солдилар. Ким Пен Хава номли жамоа хўжалиги пахтакорлари ноҳиядагина эмас, вилоятда ҳам биринчи қатори йиллик режани бажарган эдилар. Бу хўжаликда асосий ҳосил мавжуд 22 та терим машинасида йиғиштириб олинди. Иzzат Қайқулов,

Гофуржон Бозорбоев, Маҳкам Шодмонов сингари механик ҳайдовчилар 100—120 тоннадан пахта тердилар.

Райондаги бошқа хўжаликларнинг механик ҳайдовчилари ҳам Ким Пен Хаваликлардан ўрнак олиб теримда пешқадамлик қилдилар. Мусобақа ғолибларининг сафи кенгайди. Акмал Икромов номли колхоз ноҳияда иккинчи бўлиб маррага етиб келган эди. 840 гектар майдонда пахта етиштирган бу хўжалик деҳқонлари эса ялпи ҳосилнинг 95 фозини техника ёрдамида йиғиштириб олдилар. А. Ғойилов, Қ. Раимқулов, М. Ҳамроев каби механик ҳайдовчилар 170—180 тоннадан пахта териб топширдилар.

Ленин номли, Охунбоев номли, Свердлов номли, «Ленин йўли» жамоа хўжаликларининг деҳқонлари ҳам пахта хирмонининг юксалишига салмоқли ҳисса қўшдилар ва айни кунларда ҳам пахта топширишни давом эттирмоқдалар.

Шундай қилиб мавжуд 14 хўжаликдан ҳозиргача 7 таси режани бажарди.

Бу йилги қийин шаронда ҳам жуда кўп бригадалар меҳнатни ташкил этишининг ижара, пудрат имкониятларидан фойдаланиб юқори кўрсаткичларга эришдилар. Ҳосилдорликни оширдилар. Баҳром Камолов, Маҳмуд Тешабоев, Абдухалил Бобоназаров, Гофур Отақулов сингари ўртоқлар бошлиқ бригадаларнинг деҳқонлари мусобақада пешқадамлик қилдилар.

Президентимизнинг режадаги ҳосилнинг 5 фозини ва режадан ташқари олинган ҳосилнинг жамини хўжаликлар ўз ихтиёрлари билан тасарруф қилишлари мумкинлиги ҳақидаги фармони пахтакорларини руҳлантириб юборди. Бу фармон, дейиншмоқда деҳқонлар, хўжалик иқтисодини юксалтириш, қишлоқ аҳли турмуш фаровонлигини яхшилашга ёрдам беради. Шунинг учун ҳам улар янада астойдил ишламоқдалар. Катта меҳнатлар эвазига етиштирилган ҳосилни нест-нобуд қилмай терим олиш учун бел боғлаганлар.

Ўртачирчиқликлар режадан ташқари яна 2000 тонна пахта топшириш учун аҳд қилиб бу йўлда ҳормай-толмай меҳнат қилмоқдалар.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ҲУЗУРИДАГИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИДА

Вазирлар Маҳкамаси Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонини бажариш учун ва республика жамоатчилигининг истақларини ҳисобга олиб қарор қабул қилди. Унда Мустақиллик майдонида қуриладиган «Озодлик» обидасининг энг яхши лойиҳаси учун 1991 йил октябрдан 30 декабргача республика танловини ўтказиш, танловнинг дастури ва шартлари, шунингдек танлов ҳайъати ва маслаҳатчилар кенгаши таркибини тасдиқлаш кўзда тутилган.

Ўзбекистон Республикаси Маданият вазирлигига, Ўзбекистон ёзувчилар, меъморлар, рассомлар уюшмаларига танловни юксак ташкилий ва гоёвий-бадиий даражада ўтказиш топширилди.

Ўзбекистон Молия вазирлигига белгиланган мукофотларни маблағ билан таъминлаш маънасини аниқлаш тавсия этилди.

Ўзбекистон Республикаси давлат телекўрсатув ва радиоэшиттириш комитети, ЎзТАГ, рўзномалар таҳририятига танловнинг ўтказилиши, яқини ва «Озодлик» обидаси қурилишининг боришини ёритиш топширилди.

24 октябрь кунги Тошкентда Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги вазирлар маҳкамасининг ижтимоий ривожланиш, фан ва маданият мажмуида мажлис бўлиб ўтди. Мажлисда Ўзбекистон Республикаси Президенти И. А. Каримовнинг ижтимоий соҳа масалаларига оид фармонлари бажарилишига бағишланган масала муҳокама қилинди. Унда жумҳуриятдаги бир қатор вазирликлар ва идораларнинг, Тошкент шаҳар ижроия комитети ва вилоятлар ижроия комитетларининг раҳбарлари ва бошқалар иштирок этдилар. Мажлисни Ўзбекистон Республикаси Президентини ҳузуридаги вазирлар маҳкамаси раисининг ўринбосари Э. Самандаров олиб борди. Мажлисда Республика халқ таълими вазирлиги Ж. Ғ. Иўлдошев, олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги Ш. О. Алимов, ижтимоий таъминот вазирининг ўринбосари А. Д. Нарзиёв, қишлоқ хўжалиги вазирининг ўринбосари Т. Н. Набиев, шунингдек Сирдарё вилояти ижроия комитети раисининг ўринбосари С. А. Ғуломов, Жиззах вилояти ижроия комитети раисининг ўринбосари Г. Я. Субхонова, Тошкент вилояти ижроия комитети раисининг ўринбосари Х. Ҳ. Ҳамидовларнинг ҳисоботлари тингланди. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Бошланғич синфлар ўқитувчилари иш ҳақини ошириш тўғрисида», «Аспирантлар, олий ўқув юртлири талабалари, ўрта махсус ўқув юртлири ва ҳу-

ПРЕЗИДЕНТ ФАРМОНЛАРИ БАЖАРИЛИШИ ШАРТ

нар-техника билим юртлирининг ўқувчилари стипендиясини ошириш тўғрисида», «Барча турдаги мактабларнинг ўқитувчиларига, болалар уйлари тарбиячиларига қўшимча имтиёзлар бериш, юқори синф ўқитувчиларининг иш ҳақини ошириш тўғрисида», «Нарх-навонинг ислоҳ қилиниши муносабати билан умумтаълим мактабларининг ўқувчиларига умумий овқатланиш бўйича имтиёзлар берилиши хусусида», «Республика илмий-тадқиқот муассасалари ходимларининг маошларини ошириш тўғрисида», «Ўзгалар парваршига муҳтож ёлғиз пенсионерларни ижтимоий ҳимоялаш юзасидан қўшимча тадбирлар тўғрисида»ги ва бошқа фармонларини бажариш юзасидан муайян ишлар бажарилганлиги таъкидлаб ўтилди. Республика вазирликлари ва идоралари, Қорақалпоғистон Вазирлар кенгаши, Тошкент шаҳар ижроия комитети, вилоятлар ижроия комитетлари мазкур фармонларни амалга ошириш юзасидан тегишли қарорлар қабул қилиб, семинарлар ва кенгашлар ўтказган, уларни ҳаётга татбиқ қилиш юзасидан муҳим тадбирлар белгиланган. Халқ таълими, маданият

соғлиқни сақлаш тармоқларида ижтимоий аҳволни яхшилаш учун ўтган йили маҳаллий бюджет ҳисобидан анча миқдорда маблағ ажратилган, унинг ярмидан кўпрогидан фойдаланилган. Ижтимоий дастурни бажариш учун белгиланган умумий маблағдан 1—5 синф ўқувчиларининг бепул нурустаси, камқонлик касалига дучор бўлган ҳомиладор аёлларни бепул овқатлантириш ва зарур дори-дармонлар билан даволаш тадбирлари учун, ўқитувчиларнинг шаҳар транспортарида бепул юриши (учун талайгина маблағ ажратилди. Бу йил эса ана шу мақсад учун маблағ янада кўпайтирилди. Илмий-тадқиқот билимгоҳлари ходимларининг иш ҳақи оширилди. Кимсасиз фуқароларга бериладиган нафақа, иш стажини етмаган пенсионерларга пенсияни ошириш учун кетадиган харажатлар анча маблағни ташкил этади. Ўқитувчиларнинг дарс соати камайтирилди. Натижада уларнинг ўртача иш ҳақи 35 фоз ошди, юқори синфлар ўқитувчиларининг иш ҳақи 15 фоз, умуман эса 187,8 минг сўм кўпайди. Шунингдек бошланғич синфларда музика ва ашула дарси, тасвирий санъат,

жисмоний тарбия бўйича таълим берадиган мутахассис ўқитувчиларнинг иш ҳақи 32 минг сўм ошди. Бажарилган ишлар таҳлили шуни кўрсатдики, дейилди мажлисда, қайта тарификация ишлари ўз вақтида, ўқитувчиларнинг асосий қисмида олдинги дарс соатлари сақланган ҳолда ўтказилиши қарийб икки ярим минг ўқитувчини иш билан таъминлаш имконини берган. Виргина Наманган вилоятида 527 нафар бошланғич синф ўқитувчиси иш билан таъминланган. Тошкент шаҳар Куйбишев ноҳия ижроия комитетида ўқитувчилар учун бир қатор имтиёзлар белгиланган. Республика Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги студентларга стипендиялар, қўшимча маблағлар беришти. Овқатланиш учун кунига 1,5 сўмдан пул, шунингдек компенсация ҳам тўланапти. Президент фармонларини ижро этиш натижасида халқ таълими, илмий-тадқиқот билимгоҳлари ва ижтимоий таъминот соҳаси ходимларининг моддий аҳволи бирмунча яхшиланганлиги мажлисда қайд этиб ўтилди. Республикада 35 минг нафар ёлғиз, ўзгалар парваршига муҳтож пенсионерлар ашайди. Шулардан

19.4 минг киши фармонда белгиланган имтиёзлардан фойдаланишда. Ижтимоий ёрдам берувчи 286 та бўлим очилган бўлиб, улар пенсионер ва ногиронларга уйда хизмат кўрсатмоқда. Ундан ортқ «Ғамхўрлик» маркази ишлаб турибди. Улар 2,9 минг кишига хизмат кўрсатапти. Кам даромадли кишилар учун қирққа яқин арзон моллар магазини очилган. Тошкент ва Шеробода қариялар интернаутуйлари қурилмоқда. Шу билан бирга, деб таъкидланди мажлисда, Қорақалпоғистон Вазирлар кенгаши, Жиззах, Қашқадарё, Самарқанд, Хоразм вилоят ижроия комитетлари, Тошкент шаҳар ижроия комитети фаолиятида Ўзбекистон Президентининг ижтимоий соҳа масалалари бўйича фармонларини бажаришда маълум камчиликларга йўл қўйилмоқда. Текширув шуни кўрсатдики, Сирдарё вилояти Оқолтин, Комсомол, Боевут, Меҳнатобод, Ширин шаҳар ижроия комитетлари ҳозирги кунга қадар ўзгалар ёрдамига муҳтож пенсионерларга хизмат қилишни йўлга қўймаган. Улар учун бепул озиқ-овқат ажратиш тадбирлари (Давоми 3-бетда).

КУНЛАРДАН БИР КУН...

Машхур олим А. Эйнштейн меҳмондорчиликда ўтирган экан. Бир маҳал ҳаво айниб ёмғир ёға бошлабди. Эйнштейн кетишга ҳозирланаётганда, мезбон бошланг олимга ўз шляпасини узатибди.

— Нима қиламан?— деди Эйнштейн.— Уйдан чиқиб келаётганимдаёқ ёмғир ёғишини билгандим, шунинг учун ҳам шляпамни киймагандим. Ахир сочининг тез қуриши ҳар бир физикка аён-ку!

Бир куни инглиз олими Томсон (Лорд Кельвин номи билан ҳам машхур) зарур бир иши чиқиб қолиб, дорилфунунга ҳаммадан олдин келди-да, доскага мана бу сўзларни ёзиб кетди: «Бугун профессор Томсон бу синфдагилар билан учраша олмайди».

Талабалар ўз домлалари билан бир ҳазиллашиб қўйиш учун, «классес» сўзидаги «к» ҳарфини ўчириб қўйдилар. Эртаси куни Томсон синфга кириб, ёзувдаги ўзгаришни кўрди-да, гўё ҳеч нарсани сезмагандай, «лассес» бўлиб қолган сўздаги «л» ҳарфини ўчирди ва лекцияни бошлаб юборди.

Гап шундаки, инглиз тилида «классес» — «синфдагилар», «лассес» — «уйнашлар», «ассес» — «эшаклар» деганидир.

Асли насаби венгриялик бўлган физик Лео Сцилард бир куни инглиз тилида маъруза қилибди. Маърузадан кейин Жонсон деган физик ундан сўрабди:

— Менга қаранг. Сцилард, сиз қайси тилда маъруза қилдингиз?

Сцилард дастлабга бироз ўнғайсизланибди-ю, лекин ҳамкасбининг нимага шама қилаётганини пайқаб:

— Венгер тилида ўқидим. Наҳотки тушунмаган бўлсангиз?— дебди.

Жонсон ҳам бўш келмабди:

— Тушунингга тушундим-а, лекин намунча инглиз сўзларини кўп ишлатмасангиз!

Тайёрловчи А. АЛИЕВ.

ҲАР КИМГА ҲАМ НАСИБ ЭТСИН!

—Юз ёшингиз билан, ойинжон!

Одамлар бир-бирига эзгу тилаклар билдираётганларида албатта: «Узингиз узоқ бўлинг!» деган жумлани айтадилар. Узоқ умр кўришни ўзи бир бахт. Шу билан бирга пиру-бадавлат бўлишликнинг эса, айниқса, гашти ўзгача. Нуруний кексаларимизни кўрганда донмо ҳавас қиламиз, уларнинг турмуши билан қизиқамиз, уларга ўхшашни истаймиз. Яқинда шундай пиру-бадавлат онахонлардан бўлмиш Тожинисо ая Ҳасанованинг 100 ёшга тўлган кунлари у киши яшаётган пойтахтнинг Ҳамза ноҳияси Аҳмад Яссавий маҳалласидаги хонадонда бўлди. Бир асрнинг кўрган онахон чиндан ҳам пиру-бадавлат эканлар. У кишининг икки

ўғил ва икки қизлари (ҳаммалари пенсионер), 40 нафар невара, 38 нафар чевара ва 14 нафар аваралари бор.

Тожинисо аянинг юз ёшга тўлган кунлари хонадон аҳли учун қўшалоқ шодивона бўлди. Онахоннинг аваралари яна биттага кўнайишди.

Тожинисо ая юз ёшга кирган бўлсалар ҳам ҳамон меҳнат қиладилар.

— Узоқ яшашнинг гарови, деб меҳнатни ҳам биламан, — дейдилар онахон гап орасида, — илоё шундай умр ҳаммага ҳам насиб қилсин!

С. ДИЛМУРОДОВ.
Сураткаш В. ТУРАЕВ.

ТАБИАТНИНГ ЎЗИ ТАБИБ

ДОРИШУНОС Мирсобит Ёқубов ликопчадаги галвирак бодомнинг бир донасини кафтига қўйиб, тўё бу данакни биринчи бор кўраётгандек, узоқ тикилиб турди. Сўнг бодомни эзиб, ичидан мағзини олди-да, дастурхон устига қўйди.

— Бир нарсга демоқчи-сиз, чоғи, — дедим суҳбатдошимнинг юзига тикилиб.

— Келинг, бодом ҳақида гаплашайлик...

— Айни муддао.)

— **БОБОМ** раҳматлигининг бир гаплари эсимга тушиб кетди. У киши «Кимнингки ҳовлисида бодом бўлса камида юзга қиради» деб юрардилар. Бодом билан жуда кўп марта суҳбатлашиб, бу гапларнинг замирида жуда катта ҳақиқат ётганлигига амин бўлганман. Бодомнинг чиндан ҳам мўъжизакор неъмат-

БОДОМ

лигига ишонганман. ... Унингиларда ўқирдим. Бир куни дарсдан қайтиб, бодомнинг бир башанг кийинган киши билан суҳбатлашиб ўтирганларини кўрдим. Бодом суҳбатдошини таништирдилар. Султонмурод ака олий илмгоҳлардан бирида домла эканлар. Мен уларнинг ёнларига ўтириб, чой қўйиб бериб турдим. Ҳангома турли мавзу-

ларда бўлди. Суҳбат охирида домла «дарди» борлигини айтиб қолди. «Сайдкарим ака, мен маслаҳатингизга муҳтожман, — деди домла. — Айтишга мажбурман... Ҳали ёшмиз, лекин кейинги пайтларда соч тўкилиши анча кўпайиб кетди».

Бодом домлага маъноли боқиб, жилмайдилар. Кейин ўринларидан туриб, ўз ҳужраларига кириб кетдилар. Бироздан сўнг бир сиқим қандайдир чўпсимон нарсга олиб чиқдилар.

— Мана бу нарсга, — дедилар бодом, — қариқиз деган ўсимликнинг илдири. Буни 30—40 тача бодом билан қайнатасиз. Кейин қайнатмани сузиб олиб, сирли идишга қўйиб қўясиз. Ҳар икки кунда бир пиёла бу қайнатмадан олиб бошқа қайнатган сувга чапиштирасиз ва бошингизни ювасиз. Қайнатма тамом бўлса, худди шу зайдда яна такроран тайёрлайсиз. Бир-бир ярим ойдан сўнг соч тўкилиши тўхташи керак.

... Балоғатга етиб, доришуносдик илмгоҳига ўқишга кирдим. Бир кун юқоридаги воқеа эсимга тушиб қолиб, бодомдан бодом тўғрисида батафсил сўзлаб беришларини илтимос қилдим.

— Ҳа, дарвоқе. Султонмурод аканг ҳамон миннатдор, — дедилар бодом кулиб, — бодом антиқа нарсга. Ширин турининг мағзи шакар билан бирга истеъмол этилса, нафас қишини йўқотади. Бош айланишини қолдиради. Йўталга даво бўлади. Аччиғининг эзилган мағзи мусаллас билан қўшиб суртилса эшакемини дарҳол тузатади. Асал билан аралаштирилгани эса тошма

ҚАРИҚИЗ

— У **ТОҒЛАРДА**, қир-адирларда, дарё бўйларига кўп учрайди. Бўйи 90—100 сантиметр ва ҳатто, ундан ҳам узун бўлиши мумкин. Гуллари тилла рангда бўлади. Унинг илдири ва илдириносиди таркибида эфир мойлари кўп. Лактонлар, инулин, турли алколоидлар, сапонин деб аталган бирикмалар бор. Шу боис ҳам бу ўсимлик фоят шифобахш ҳисобланади. Бодомлар бу набототни ўз амалиётларида балғам кўчирувчи, пешоб ҳайдовчи, иситма туширувчи восита сифатида ишлатар эдилар.

Ибн Сино асарларида ҳам бу ўсимликка алоҳида эътибор берилган. Аллома қариқизни юрак фаолиятини кучайтирувчи даволар қаторига киритган.

Қариқиз уруғидан бир нечтасини олиб, сут билан қайнатиб ичилса, жигар, буйрак, ўн икки бармоқли ичак йўллари яхши тозалашлиги исбот этилган.

— Раҳмат, Мирсобитжон!

Суҳбатдош Р. УМАРОВ.

Муҳаррир
Н. НАСИМОВ.

• БОШҚОТИРМА •

УНГА: 1. Сариқ ва кўкиш йўлди қовун нави. 3. Галла экин. 5. Ошқўк ўсимлиги. 6. Кузда етилидиган ҳўл мева. 8. Узум нави. 10. Роҳат, ҳузур. 12. Гулзор маскан. 14. Нон тури. 16. Сайқал, пардоз. 17. Маълум жойнинг ўзига хос об-ҳаво шароити. 18. Қуёш тикка кўтарилган пайт.

ЧАПГА: 2. Донли ўсимлик. 4. Умид, истак. 5. Терак, тол каби дарахтларнинг тўпғули. 7. Мақтов сўз, нутқ. 9. Пиёзгуллиларга мансуб манзарали ўсимлик, кўркам, хушбўй гул. 10. Ип газламага пардоз беришда ишлатилган ўсимлик ҳосилидан олинган модда. 11. Дуккакли экин. 13. Серилдиз ўт ўсимлиги. 15. Паҳмоқ юнгли, йиртқич ҳайвон. 17. Совға, тортиқ. 19. Дунё, борлиқ.

Тузувчи Ф. ОРИПОВ.

